

Εργαστήριο Φιλοσοφία-Διακυβέρνηση-Οικονομία "Ηθική"

No 6 (2008)

Φαίδρος - Ηθικά Νικομάχεια: σημειολογική και τελεολογική επιλογή ανάλυσης

Ηλίας Σούλιος

doi: [10.12681/ethiki.22705](https://doi.org/10.12681/ethiki.22705)

To cite this article:

Σούλιος Η. (2020). Φαίδρος - Ηθικά Νικομάχεια: σημειολογική και τελεολογική επιλογή ανάλυσης. *Εργαστήριο Φιλοσοφία-Διακυβέρνηση-Οικονομία "Ηθική"*, (6), 62-63. <https://doi.org/10.12681/ethiki.22705>

Στην πρώτη περίοδο, ο συγγραφέας θέτει το πλαίσιο όλων των κατοπι-
νών του προβληματισμών, προβαίνει σε κριτική των ουτοπιών που πα-
ρουσιάστηκαν μετά τη διάλυση του αρχαίου κόσμου και οι οποίες διατυ-
πώθηκαν άλλοτε ως αιτήματα επιστροφής σ' αυτόν, άλλοτε ως προτάγμα-
τα αποκατάστασης της διασπασμένης πια Ενότητάς του. Εδώ εδράζεται η
κριτική στην Αναγέννηση, στο Διαφωτισμό και στο θετικισμό, με επιμέ-
ρους εκτενείς αναφορές στο Hegel και το Marx.

Στη δεύτερη περίοδο, ο Παπαϊωάννου παρουσιάζει μία διπλή κριτική
στο πλαίσιο της σοσιαλιστικής σκέψης: αφενός η, σημαντική αλλιά όχι
εντελώς πρωτότυπη, κριτική στο μαρξισμό, αφετέρου η καινοφανής κριτι-
κή του ίδιου του μαρξικού έργου. Στα κείμενα αυτής της περιόδου, κομβι-
κής σημασίας αναδεικνύεται ο «διάλογος Marx-Hegel» και η κριτική
εστιάζεται στην εγγελιανή και τη μαρξική ουτοπία.

Στην τρίτη περίοδο, οι δημοσιεύσεις του Παπαϊωάννου αφορούν κυ-
ρίως στην κριτική του Λένιν, του λενινισμού και του σταλινισμού, καθώς
ο συγγραφέας αναζητά όλα τα συστατικά στοιχεία που συγκρότησαν τον
ολοκληρωτισμό, όχι ως θεωρητική αφαίρεση, αλλιά ως υπαρκτό καθε-
στώς στο όνομα του πραγματοποιημένου μαρξισμού (Η «δυστοπία» του
μπολσεβικισμού).

Η κριτική του Παπαϊωάννου στις διατυπωμένες ουτοπίες –κατεξοχήν
πολιτικές– δε στρέφεται ενάντια στην ίδια την ουτοπία, ως αναζήτηση
εναλλακτικών δυνατοτήτων, ως διανοητική άσκηση ή ως κριτική αμφισβή-
τηση της πραγματικότητας. Αντικείμενο της εισήγησης είναι το περιεχόμε-
νο αυτής της κριτικής (πού και πώς εστιάζεται) και η κριτική της.

Φαίδρος – Ηθικά Νικομάχεια: σημειολογική και τελεολογική επιλογή ανάλυσης

Ηλίας Σούλιος

Η παρούσα μελέτη αφορά στη διερεύνηση, την κατά αντιπαράθεση εξέτα-
ση του πλατωνικού διαλόγου Φαίδρος και του αριστοτελικού έργου Ηθικά
Νικομάχεια. Η ερμηνευτική προσέγγιση των κειμένων εστιάζεται συγκε-

κριμένα στον τελικό ύμνο και ερμηνεία περί έρωτος του Σωκράτη, καθώς και σε συγκεκριμένα κεφάλαια από τα Ηθικά Νικομάχεια. Η ύπαρξη κοινών ερμηνευτικών εργαλείων στα έργα των δύο φιλοσόφων εντοπίζεται στην κοινή εστίαση σε τρία σημεία: στην ερμηνεία της ψυχής, στην κατάδειξη της σημασίας της έξης και του έλλογου στοιχείου της καθαρής νοητικής ενάργειας. Μολονότι η πλατωνική στόχευση αφορά σε ένα ζήτημα περισσότερο ποιητικής μάλλον έκφρασης δηλαδή του έρωτα, σε αντίθεση με την καθαρά πραγματιστική θεώρηση και άσκηση του ενάρετου αριστοτελικού βίου, η κοινή συνιστώσα παραμένει, εν τέλει ο δρών, ο επιχειρών τον ενάρετο και φιλοσοφικό βίο. Προφανώς τίθεται το ερώτημα, εάν όντως η ποιητική αμεσότητα του πλατωνικού διαλόγου βρίσκεται σε αντίθεση με την εποπτική ανάληψη του αριστοτελικού έργου, ή εάν υπό το πρίσμα της τελεολογικής μορφής –σε ότι αφορά τον φιλοσοφικό βίο καθώς και των ερμηνευτικών εργαλείων που την εξυπηρετούν– υπάρχει η δυνατότητα ενοποιητικής ανάγνωσης ακριβώς λόγω της διαφορετικότητας της μορφής τους.

Το σώμα ενώνει άτομα και πολιτισμούς

Θεοδώρα Παξινού

Εκείνο που παραλείπεται στην παιδεία είναι ότι οι άνθρωποι είναι κυρίως *σώματα*, και το ότι η ατομική εμπειρία «ενσαρκώνεται». Το βασίλειο δε της δια-υποκειμενικότητας είναι σωματικό, διότι κάθε «πρόσωπο» ανταλλάσσει δραστηριότητες, λόγους, συναισθήματα, ακόμη και τρόπους οπτικής και νοητικής αντίληψης. Το σώμα ως παράσταση, ως αξία, ως απαγόρευση, ως επιθυμία, επηρεάζεται, βρίσκεται σε διάλογο, με αυτά που αποκαλούμε *πλάισιο*, και για το ανθρώπινο γένος σύνορο και πολιτισμό. Στο σώμα συλλαμβάνεται ο άνθρωπος, μέσα σ' αυτό μεγαλώνει κι ακμάζει, ωριμάζει και γερνά, εκεί σωματοποιεί τις ψυχολογικές επιπτώσεις των συμβάντων, δυσάρεστων ή μη, μέσω αυτού αποκωδικοποιείται από τους άλλους. Αυτό το περιγραφικό σώμα είναι ενδεικτικό των αξιών, της ηθικότητας, των νόμων της κοινωνίας. Οπότε, μια ελάχιστη νύξη στις θρη-